

W 2010 roku ukazała się cenna pozycja wydawnicza „Kaliszanie – ofiary zbrodni katyńskiej” autorstwa Krystiana Bedyńskiego. Upamiętniała ona 70. rocznicę rozstrzelania oficerów Wojska Polskiego, funkcjonariuszy policji i Straży Więziennej oraz urzędników wymiaru sprawiedliwości, którzy dostali się do niewoli sowieckiej w 1939 roku.

Książka licząca 97 stron zawiera wykaz pochodzących z Kalisza jeńców Kozielska zamordowanych w Katyniu, Starobielska – w Charkowie i Ostaszkowa – w Kalininie. Zbrodni tej dokonało NKWD na osobisty pisemny rozkaz Stalina. Pod tym rozkazem podpisali się Ławrientij Beria, Wiaczesław Mołotow, Kliment Woroszyłow, Michał Kalinin, Anastas Mikojan i Łazar Kaganowicz. Wyrok zapadł 5 III 1940 roku.

Z kaliskich lekarzy NKWD zamordowało: - najmłodszego z nich, bo 26-letniego ppor. Jerzego Koźmińskiego, który był zawodowym lekarzem wojskowym i najstarszego rangą, bo 56-letniego podpułkownika Antoniego Paczesnego, który był naczelnym lekarzem garnizonu wojskowego Kalisz-Szczypiorno. Ponadto zginęli: Karol Cywiński, kardiolog, kpt. rez., 53 lata, - Adolf Czajczyński, rentgenolog, kpt. rez., 56 lat, - Julian Gruner, pediatra, ordynator oddziału dziecięcego w szpitalu im. Przemysława II, ppor. rez., 42 lata, - Karol Kosiński, pediatra, który prowadził szpitalik dziecięcy w Liskowie pod Kaliszem, kpt. rez., 53 lata, - Wojciech Plewniak, rentgenolog, kpt. rez., 47 lat, - Mieczysław Trzeciak, chirurg, kpt. rez., 51 lat. I jeszcze lek. Marek Grabowski, internista, wiceprezes Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego w latach 1932-1934, por. rez., 42 lata. Chorował na cukrzycę i był stale na insulynie. Jest pewne, że w niewoli sowieckiej tej insuliny nie otrzymywał i możliwe, że zmarł z tego powodu w szpitalu w Kalininie, pochowany na cmentarzu Pieremierskim. W omawianej książce podano, że Grabowski zmarł w szpitalu w Kaliszu, co jest oczywistym błędem, winno być: w Kalininie (Twerze).

Rozbieżności dotyczą losów kpt. rez. Henryka Chaima Makowskiego, internisty i ginekologa kaliskiego, wyznania mojżeszowego. Według Blomberg był jeńcem w Kozielsku i zmarł 19 XI 1939 w szpitalu w Smoleńsku. Ale w Archiwum Państwowym w Kaliszu jest adnotacja o jego zgonie 31 XII 1944 o godz. 2400 w Kaisersteinbruch pod Wiedniem (nr zg. 355/48 USC Kalisz, sygn. 87). Wiadomo, że data zgonu została prawdopodobnie określona sądownie, ale dlaczego taka miejscowość w Austrii.

I wreszcie bardzo istotna nieścisłość. Na str. 76. autor podaje, że lekarz Mieczysław Cichocki był jeńcem obozu w Starobielsku, a jego dalsze losy są nieznane. Powołuje się tu na pracę M. Blomberg i W. Nowakowskiego. Otóż sprawa miała się zupełnie inaczej.

„Gazeta Lekarska” począwszy od nr 5. w 1991 r. (a skończywszy na nrze 7-8 w 1994 r.) publikowała w odcinkach niezwykle cenną listę lekarzy-Polaków, ofiar II wojny światowej. Lista obejmuje nazwiska i niektóre dane biograficzne lekarzy, którzy zginęli w kampanii wrześniowej 1939 r., lekarzy-jeńców obozów oficerskich w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie zamordowanych wiosną 1940 r. przez NKWD, lekarzy którzy zmarli lub zginęli w ZSRR, lekarzy członków Ruchu Oporu zamordowanych w niemieckich obozach koncentracyjnych, lekarzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, którzy zginęli, zmarli lub zostali zamordowani, lekarzy z armii gen. Z. Berlinga na Wschodzie, wreszcie lekarzy poległych w Powstaniu Warszawskim. Rejestr ten zawdzięczamy niezwykle żmudnej pracy dra Józefa Kuźmińskiego z Białegostoku, który przejrzał ponad 80 tys. nazwisk w publikacjach traktujących o służbie zdrowia w II wojnie światowej. Sam Autor stwierdza, że „w efekcie powstała na pewno daleka od doskonałości lista lekarzy, którzy polegli, zaginęli, zmarli bądź zostali zamordowani w obozach zagłady”. Można tylko podziwiać ogrom pracy dra J. Kuźmińskiego.

W nrze 9. „Gazety Lekarskiej” z 1992 r. w wykazie jeńców Starobielska pod pozycją „23” czytamy: „Cichocki Mieczysław, ur. 6 XI 1884 r., medycyna 1951 r. chirurg, Kalisz, woj. poznańskie, mjr rez., kadra zapas. 7. szpit. okr. VII DOK Poznań”. Jeńcy tego obozu zostali zamordowani przez NKWD w Charkowie wiosną 1940 r.

Przeglądając w Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu stare czasopisma, natrafiłem w Powiatowej Gazecie powiatu kaliskiego (Kreisblatt des Kreises Kalisch) ze stycznia 1940 r. (nr 4) na poniższy nekrolog:

Dr. Mieczysław Cichocki

Spezialarzt-Chirurg

ist am 9. Januar d. J. im
Alter vom 55 Jahren ge-
storben.

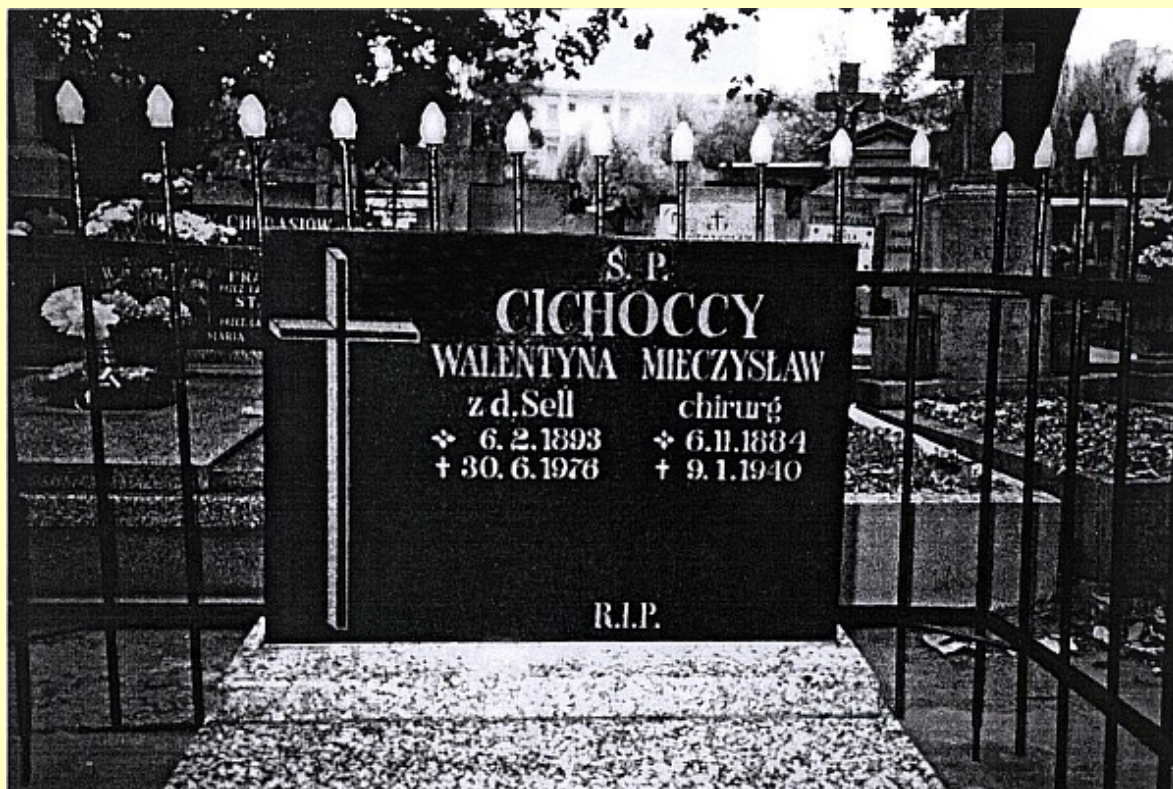
Die Beerdigung findet
Freitag, den 12. d. M. vom
Trauerhause Browarnastr.
Nr. 6, um 2 Uhr Nach-
mittags, statt.

Iekarz-chirurg

zmarł dnia 9 stycznia b. r.
w wieku lat 55.

Pogrzeb odbędzie się
w piątek, dnia 12 b. m.
z domu żaloby przy ulicy
Browarnej 6, o godz. 14
na cmentarz miejski.

Żona, Syn i Córki.

A więc czy ten kaliski chirurg został zastrzelony w Charkowie, czy też 3 miesiące wcześniej zmarł w Kaliszu. I tu został pochowany, a jego grób, dobrze utrzymany, znajduje się na cmentarzu miejskim w Kaliszu przy ul. Górnośląskiej.

O pomoc w rozwikłaniu tej sprawy poprosiłem historyka poznańskiego dra Marka Rezlera (dziękuję Mu za informacje).

Otóż okazało się, że podstawą list imiennych jeńców obozów oficerskich w ZSRR były wykazy ogłoszone w 1943 r. przez Niemców oraz spisy wykonane na rozkaz gen. W. Andersa przez Józefa Czapskiego i mjra Adama Moszczyńskiego. Lista Moszczyńskiego była przez długie lata obowiązująca i w niej rzeczywiście jest pozycja: „Cichocki... mjr, dr med.". Później w dziele J. Tucholskiego „Mord w Katyniu... Lista ofiar” (z 1991 r.) jest na str. 395 informacja: „Cichocki Mieczysław. Ur. 6.11.1884, mjr

sł. zdr. rez., kadra zapasowa 7. Szpitala Okręgowego. Lekarz chirurg z Kalisza". Trzeba dodać, że lista jeńców ze Starobielska nie była opracowana na podstawie identyfikacji zwłok (jak w przypadku Kozielska-Katynia), lecz w oparciu o pamięć współwięźniów, jest zatem niekompletna i niepewna.

W książce J. Tucholskiego (patrz wyżej) na str. 979, w aneksie zawierającym rosyjskie wykazy, jest zapis: „3611. Cichockij Witold Tomaszkiwicz, ur. 1899”.

Wiele wskazuje na to, że „Cichocki, dr med.” z listy Moszczyńskiego, to „Witold Cichocki” z listy NKWD. Omyłkowo dodano Witoldowi Cichockiemu dane Mieczysława Cichockiego. Doktor Cichocki tymczasem mieszkał sobie w Kaliszu i zmarł w styczniu 1940 r., gdy nawet jeszcze nie zapadła decyzja o likwidacji polskich obozów jenieckich w ZSRR”.

W 1993 r. Kaliskie Towarzystwo Lekarskie ufundowało tablicę pamiątkową z nazwiskami kaliskich lekarzy pomordowanych przez NKWD. Tablica ta jest umieszczona w Ogrójcu oo. jezuitów w Kaliszu. Wśród innych nazwisk figurowało na niej niesłusznie nazwisko dra Mieczysława Cichockiego. Gwoli prawdy historycznej, w 1998 r. z tablicy tej usunięto nazwisko dra M. Cichockiego.

Należy nadmienić, że w „Bibliografii” Autor wymienia 3 pozycje piśmiennicze (z których korzystał):

1. Kłedecki Z., Tragiczne losy lekarzy kaliskich podczas II wojny światowej, „Zeszyt Naukowy Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”, Kalisz 1999.
2. Słownik biograficzny Wielkopolski Południowo-Wschodniej Ziemi Kaliskiej, t. 3 red. D. Wańka, Kalisz 2008.
3. Szkoła kaliska. I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka w Kaliszu. Nauczyciele i Wychowankowie, red. K. Walczak, Kalisz 1998.

We wszystkich tych 3 pozycjach jest *expressis verbis* podana faktyczna historia śmierci lek. Mieczysława Cichockiego. Może wreszcie ta informacja przebiję się. Tyle gwoli prawdy historycznej.

Piśmiennictwo

1. Blomberg M., Nowakowski W.: Mieszkańcy kaliskiego – więźniowie Kozielska, Ostaszkowa i Starobielska zamordowani przez NKWD wiosną 1940 r. (w) Biuletyn Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Łodzi Instytutu Pamięci Narodowej, Łódź, 1998; - 2. Kłedecki Z.: Tragiczne losy lekarzy kaliskich podczas II wojny światowej. „Zeszyt Naukowy Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego” 1999, 5, 107-126; - 3. Kłedecki Z.: Zmarł czy został zamordowany? „Aesculapius” nr 41, IX 1995; - 4. Kreisblatt des Kreises Kalisch, nr 4, I 1940; - 4. Moszyński A.: Lista Katyńska. Gryf Publ. LTD, Londyn, 1982; - 6. Rezler M.: pisemna informacja (u autora); - 7. Szcześniak A. L.: Katyń. Lista ofiar i zaginionych jeńców obozów Kozielsk, Ostaszków, Starobielsk. Wyd. Alfa, Warszawa 1989.